

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

WORKING PAPER SERIES

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 154 /2018-01

**KURUMSAL YÖNETİM UYGULAMALARININ DENETİM KALİTESİNE
ETKİSİNİN BORSA İSTANBUL ÜZERİNDE ARAŞTIRILMASI**

Burcu ÜRÜNDÜ¹

---

¹ İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
urundu.burcu@hotmail.com

Özet

Bu çalışma ile kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisinin Borsa İstanbul üzerinde araştırılması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında kurumsal yönetim endeksinin denetim kalitesine etkilerinin ölçülebilmesi için BİST Tüm endeksinde yer alan şirketler Kurumsal Yönetim Endeksine dâhil olanlar ve olmayanlar şeklinde iki grupta incelenmiş ve bu iki grup üstünden iki farklı lojistik regresyon modeli kurularak karşılaştırma gerçekleştirilmiştir. Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkilerinin ölçülebilmesi için şirketlerin finansal verilerinden faydalanılmıştır. Bu modelde kurumsal yönetim notunu etkilemekte olan faktörlerin denetim kalitesine etkisine yönelik; şirketlerin finansal raporları, yönetim yapısı, finansal tabloları ve piyasa verileri kullanılmıştır. Araştırma dâhilinde finans sektörü şirketleri dışında kalan ve BİST Tüm endeksine dâhil olan şirketlerin verileri incelenmiştir. Sonuç itibari ile kurumsal yönetim uygulamalarının, denetim kalitesini pozitif yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kurumsal Yönetim, Denetim Kalitesi, Kurumsal Yönetim Uygulamaları

Abstract

With this study, it is aimed to investigate the effect of corporate governance practices on the quality of audit on Stock Exchange Istanbul. In order to measure the audit quality effects of the corporate governance index within the scope of the study, the companies included in the Bist All Index were examined in two groups as those included in the Corporate Governance Index and those not included in the Corporate Management Index. Two different logistic regression models were used to compare these two groups. In this model, the financial reports, management structure, financial tables and market data of the companies are used to influence the audit quality of the factors that affect the corporate governance rating. Within the research, the data of companies outside the financial sector companies and included in the Bist All index were examined. As a result, it has been observed that corporate governance practices affect the quality of audit positively.

Key words: Corporate Governance, Audit Quality, Corporate Governance Practices

Giriş

Dünyadaki küreselleşme ile birlikte yatırımlar uluslararası konum almakta ve sınırları aşan bir hale gelmektedir. Uluslararası ticaretin gelişimi ve büyümesi sonucunda sermaye piyasaları ülke sınırlarını aşmıştır. Bu sınır aşımının doğal bir sonucu olarak da piyasalarda güvene duyulan gereksinim artmıştır. İhtiyaç halindeki güvenin gerçekleşebilmesi ve ülkelerin kendilerine has hukuksal ve ekonomik olgularının çeşitliliklerinin ortadan kalkabilmesi adına denetimde standartlaşma faaliyetlerinin sağlandığı görülmektedir. Hem denetim alanında güvenilirliği, hem de denetim ve denetçi bağımsızlığının gerçekleşmesi için hazırlanmış olan Uluslararası Denetim Standartları, denetçiler ile denetim firmalarının birlikte çalışmaları için ortak bir payda konumundadır.

Bütün bu gereksinim duyulan güvenin meydana getirilebilmesi adına firmaların kurumsallaşma faaliyetleri süregelmektedir. Denetlenen firmaların daha güvenilir ve daha şeffaf yapılarına duyulmakta olan ihtiyaç ile gerçekleştiren kurumsallaşma faaliyetleri, küreselleşmekte olan piyasa şartlarında firmaların hayatlarını ve prestijlerini de korumak açısından önem arz etmektedir.

Denetim kalitesinin artması için sadece denetim standartlarından ziyade kurumsal yönetim uygulamalarına da gereksinim duyulduğu görülmektedir. Yönetim kurullarının yaptığı iyi kurumsal yönetim, finansal raporlamanın kalitesini etkilediği için yatırımcı güvenini önemli derecede etkilemektedir. İyi yönetim, kazanç yönetiminin olumsuz etkilerini ve yaratıcı olma olasılığını azaltır. Sahtecilikten veya hatadan kaynaklanan finansal raporlama, denetimin öneminin artmasında rol oynamıştır.

Bu çalışmanın amacı kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisinin araştırılmasıdır. Çalışma kapsamında kurumsal yönetim endeksinin denetim kalitesine etkilerinin ölçülebilmesi için Bist Tüm endeksinde yer alan şirketler Kurumsal Yönetim Endeksine dâhil olanlar ve olmayanlar şeklinde iki grupta incelenmiş ve bu iki grup üstünden iki farklı lojistik regresyon modeli kurularak karşılaştırma gerçekleştirilmiştir. Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkilerinin ölçülebilmesi için şirketlerin finansal verilerinden faydalanılmıştır.

1. Kurumsal Yönetim Uygulamaları

1990'lı yıllarda bazı işletmelerde hukuksuzluklardan doğan muhasebe manipülasyonları ile kapatılmaya başlanmış ve devamında oluşan işletme sıkıntıları, kurumsal yönetim programlarını zorunlu hale getirmiştir. Firmaların içine düştüğü skandallar; idarecilerin adaletsiz ücretleri, pay satışlarının şüpheli yatırımlara yönelimi, firma bütçelerinin suiistimali, içeriden bilgi alışverişi, firmaların mali vaziyetlerinin farklı yansıtılması, kontrollerin yetersiz kalması, halk otoritesindeki noksanlıklar gibi nedenlerle meydana gelmektedir (Kılıç, 2009, s.24).

Skandallar, firmaların mevcut idare anlayışında farklılaşmalara ihtiyaç duyulduğunu ve nitelikli kontrolün gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Yaşanan skandalların en ehemmiyetli negatif tesiri, kontrole olan itimadı azaltmasıdır. Oluşan bu negatif etkilerin ortadan kalkabilmesi amacıyla pek çok hukuki düzenlemelere gidilmiştir. Bahsi geçen düzenlemelerin ortak gayeleri içinde kontrol alanında kalitenin gerçekleştirilmesi de yer almaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu'nca (SPK) belirlenen kurumsal idare kuralları, kurumsal idare uygulamaları dört temel esas etrafında toplandığı için (SPK, 2014, Ek-1) kontrol niteliği bu sınıflandırmaya dayanarak incelenmiştir.

Pay Sahipleri: Pay sahipliğinden oluşan hakların kullanımının basit bir hale getirilmesi, veri elde edebilme ve araştırma hakkı, genel heyete iştirak edebilme hakkı, oy kullanabilme hakkı, azınlık hakları, kar hissesi hakkı, hisselerin devredilmesi alt başlıkları çerçevesinde tertiplenmektedir. Diğer taraftan hisse sahiplerini bilgilendirmek için soru yöneltme haklarına sahip olmaları, özel denetçi tayini talebinin bireysel bir hak şeklinde dönüştürülmesi, genel komite toplantı izlencelerinin internet platformunda sunumu ve idare ile hisse sahiplerinin sürekli halde iletişim içerisinde olması gibi kurumsal idare uygulamaları da bu başlık altında bir araya toplanmaktadır (SPK, 2014, Ek-1)

Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık: Kamuyu aydınlatma esasları ve araçları, web sitesi ve faaliyet raporları başlıkları dâhilinde organize hale getirilmektedir. Halkı aydınlatma esasları ve vasıtaları başlığında ifade edilmekte olan enformasyon teknikleri, mevzuat ile saptananlar dışında halka bildirilecek bilgileri, bu bilgilerin ne şekilde, ne kadar

aralıklarda ve hangi ulaşım kanalları yoluyla halka bildirileceği, idare heyeti ya da idarecilerin basın ile işbirliği sıklığı, kamunun bilgilendirilmesi adına gerçekleştirilecek toplantıların sıklığı, firmaya yöneltilen soruların yanıtlanmasında izlenecek yol gibi konuları içermektedir (<http://www.kap.gov.tr>).

Kamuyu bilgilendirme, hisse ve çıkar sahiplerine, firmanın hak ve çıkarlarını göz önüne alarak, uygun sırada, doğru, net, yalın, yoruma açık, düşük maliyetle erişimi rahat bilgilerin talep edilmesi hususunu hedeflemektedir. Firma, kamuya açıklamada bulunurken olabildiğince sade ifadeler ve kavramlar kullanmakta, çelişki oluşturabilecek belirsiz terimlerden uzak durmaktadır. Teknik kavramla ifade edilmesi ihtiyaç olan alanlarda, herkesin rahat şekilde anlamasına imkân sağlayan açıklamalara gidilir. Kamuya duyurulacak olan bilgiler nesnellik taşımalıdır. Firma ile ilgisi muhataplardan kimilerinin veri elde etme ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde gidilen izahlar kabul edilmez. Firmalar herhangi bir şartta kendilerine muhalefet neticeler meydana getirecek dahi olsa izahına ihtiyaç duyulan bilgilerin izah edilmesinde kararlı olunmalıdır (SPK, 2005, s.20).

Kamuyu bilgilendirme ve şeffaflık, ortaklara ve çıkar sahiplerine, firmanın hakkını gözeterek zamanında, doğru, tam, net, yorumlanabilir ve rahat erişilebilir bilgilerin arz edilmesini gerçekleştirerek kontrol çalışmalarının nitelikli bir şekilde sürdürülmesine katkıda bulunur.

Paydaşlar: Ortaklar firmanın hedeflerini gerçekleştirmesinde ya da çalışmalarında tesiri olan personeller, borç temin edilenler, tüketiciler, sivil toplum örgütleri, sendikalar, tedarikçiler gibi birey, kuruluş ya da menfaat grupları olarak TTK'da tanımlamasına yer verilmektedir. Öte yandan ortaklara dair firma stratejileri, ortakların firma idaresine iştirak etmesine destek sunulması, işletmenin insan kaynakları stratejisi, tüketiciler ve tedarikçilerle kurulan bağlar, ahlaki ilkeler ve toplumsal yükümlülük başlıkları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Firmanın başarılı bir biçimde idare edilmesi ve anaparanın muhafaza edilmesi, ortaklar için fayda sunmaktadır. Ortaklara ilişkin firma stratejilerinin meydana getirilmesi, ortakların firma idaresinde temsil edilmeleri ve yeterli seviyede aydınlatılmaları kontrol niteliğinin yükseltilmesi hususunda fayda sağlayacaktır (SPK, 2014, Ek-1).

Yönetim Kurulu: Yönetim kurulunun fonksiyonu, yönetim kurulunun mevcut çalışma esasları, yönetim kurulunun mevcut yapısı, yönetim kurulunun toplantı tarzı, yönetim kurulu içerisinde kurulan heyetler, yönetim kurulu üyelerine ve tepe idarecilerine sunulan finansal haklar başlıkları çerçevesinde yönetim kurulu TTK'da tanımlanmaktadır. İdare kurulu, dinamikliğinin maksimum seviyede olmasını ve her çeşit menfaat çatışmasından ve tesirinden uzak, karar verme, sürdürme ve temsil etme rollerini serbest bir biçimde yapmasını sağlayacak biçimde kurulmaktadır. (SPK, 2003, s.37). İdare kurulu üyelerinin kabiliyet, yetenek ve tecrübe seviyeleri ile serbestlik düzeyi kaliteli kontrolü gerçekleştirme hususunda ehemmiyet az eden bir rol üstlenmektedir.

Kurumsal yönetim, firmayla alakalı bütün çıkar gruplarının ve toplumsal menfaatlere uygun çalışmalar sürdürmelerini sağlamaya ve temsil problemlerini minimum düzeye indirmeye ilişkin kurallar bütünü olarak ifade edilebilir (Hissedar, 2014, s.6).

Aysan (2007, s.18), kurumsal yönetim kısa manada "firmanın paydaşları" ile, geniş manada ise, "firmanın toplum ile aralarında oluşan ilişkiyi düzenleyen mekanizmalar bütünü" olarak tanımlamıştır. Daştan (2010, s.5) tarafından yapılan kurumsal yönetim tanımı ise, "bir işletmenin üst idaresinden tüm menfaat gruplarına kadar uzanan bağlar bütününde, muhatapların hak ve yükümlülüklerini meydana koyan, karar verme ve icra aşamalarında kuralları sosyal değerlere ve ahlaki simgelere hassas bir şekilde tespit eden, neticeleri eksiksiz, uygun zamanda, sorumluluklarının farkında olarak, hesap sunabilir bir yapı içerisinde olarak bütün muhataplara saydam bir biçimde arz eden bir yapı" şeklindedir.

Kurumsal yönetim ananevi firma idaresinden farklı kılan en ehemmiyetli ayırım ise, idare kararlarının "kasti, takdiri" olmaksızın ilkelere bağlı olmasıdır. İdarenin istencine ve takdirine dayanan bir mekanizmada kanunsuzlukların, suiistimallerin ve adaletsizliklerin ortaya çıkması ihtimal dâhilindedir (Aktan, 2005, s.2). Oysaki kurumsal yönetim, firmaların mevcut kaynaklarını daha üretken bir biçimde değerlendirmelerine olanak sunmaktadır. İdare ilkelerine, firmaya ve ortaklara karşı hesap sunma sorumluluğunu zorunlu kılarak firmaların toplumun menfaatleri doğrultusunda çalışmalar sergilemelerini garanti altına alır (TÜSİAD, 2000, s.9).

Kurumsal yönetimin temel amaçları şöyle sıralanabilir (Küçüksözen ve Küçükkocaoğlu, 2005, s.83):

- Ortakların haklarının kuvvetlendirilmesi,
- Mali raporlama aşamasında saydamlığın arttırılması,
- Muhasebe ölçülerinin ilerletilmesi,
- Cezaların ve bunların uygulanmasının kuvvetlendirilmesi,
- Yönetim ilkelerinin serbestliği,
- Firmalar ve iflas yasalarının kuvvetlendirilmesi,
- Rekabet ortamına özendirilmesi,
- Haksız gelir elde etmenin en aza indirilmesi.

Bahsi geçen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için kurumsal yönetim, dört ana kural üzerine kurulmuştur. Bunlar özetle şöyle açıklanabilir (TKYD, 2003; Aktan, 2005, s.11):

- Adillik ve eşitlik; idarenin çalışmalarını yürütürken tüm hak sahiplerine eşit bir tutum sergilemesi ve olası menfaat çatışmalarına mani olması,
- Halkı bilgilendirme ve saydamlık; ticari sırlar dışında bütün mali ve mali olmayan bilgilerin uygun zamanda, doğru, eksiksiz, net ve rahat ulaşılabilecek bir biçimde halka duyurulması,
- Hesap verebilirlik; idare heyetinin en üst idaresini serbest bir biçimde takip etmesi ve tepe idarecilerinin hissedarlara hesap verme sorumluluğunun sağlanması,
- Sorumluluk; idarenin tüm çalışmalarının sosyal değerleri gösteren mevzuata, temel anlaşmaya, firma içi organizasyonlara uyumlu hale getirilmesi ve kontrolünün yapılmasıdır.

Başarılı bir biçimde çalışan kurumsal yönetim sistemleri, firmaların daha etkin çalışmalar sergilemesine, anaparaya rahat erişmelerine, tehlikeleri en aza indirmelerine ve idare kusurlarından muhafaza edilmelerine destek sunmaktadır. Kurumsal yönetim, firmaları sermayedarlara yönelik daha mesuliyetli, hesap verebilir ve saydam kılar. Firmalara ortakları tarafından sorulan suallere cevap verecek vasıtalar sunmaktadır. Öte yandan iktisadi ilerlemeye katkı sunar. Çünkü sermayeye erişimin kolay olması, yeni

yatırımları özendirerek iktisadi gelişimi arttırır ve çalışma imkânları yaratmaktadır (www.ifc.org).

Kalite; en temel anlatımı ile müşterinin gereksinimlerinin giderilmesi, beklentilere uygunluk, operasyon performansının iyileştirilmesi, maliyetlerin düşürülmesi ve normların yükseltilmesidir (Kapıcıgil, 2007, s.206). Bu yönden bakıldığında denetim kalitesi de denetçinin ve denetim şirketinin içerisindeki iç aşamaların standart bir kalite seviyesinde, istenen neticeyi verecek ve bunu güvence altına alacak bir düzende olması gerekmektedir (Ceylan, 2007, s.220; Acar, 2011, s.275). Bu anlamda denetimin kalitesini etkileyen etmenler, başka mesleki hizmetlerin kalitesini etkileyen etmenlerden farklı olmalıdır.

2. Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisinin Borsa İstanbul Üzerinde Araştırılması

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma Borsa İstanbul Tüm Endeksine dâhil olan ve finans sektörü dışındaki tüm şirketleri kapsamaktadır. Araştırmada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için lojistik regresyon analizi yapılmıştır.

Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisinin ölçülebilmesi için şirketlerin finansal verileri kullanılmıştır. Bu modelde kurumsal yönetim notunu etkileyen faktörlerin denetim kalitesine etkisinin araştırılması için şirketlerin finansal raporları, yönetim yapısı, finansal tabloları ve piyasa verileri kullanılmıştır (Adeyemi, vd. 2010, s.6).

Araştırma kapsamında denetim kalitesi ile yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı, yönetim kurulundaki üye sayısı, CEO ikililiği, yönetici sahipliği, icrada görevli olmayan yöneticilerin sahip oldukları sermaye payı, halka açıklık yüzdesi, denetim komitesinin varlığı, denetim komitesinde icrada görevli olmayan üye yüzdesi arasındaki ilişki araştırılmıştır.

2.2. Örneklem Ve Veri Toplama

Çalışma kapsamında BIST Tüm endeksinde yer alan finans sektörü dışındaki şirketlerin verilerinin kullanılması, finans sektöründeki şirketlerin araştırmaya dahil edilmemesi çalışmanın sınırlılığı olarak gösterilebilir.

2.3. Çalışmanın Hipotezleri

Araştırmada test edilen hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1: Denetim kalitesi ile yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

H2: Denetim kalitesi ile icrada görevli olmayan yönetim kurulundaki üye sayısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

H3: Denetim kalitesi ile şirketlerde denetim komitesinin varlığı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

H4: Denetim kalitesi ile CEO ikililiği arasında anlamlı ve negatif bir ilişki vardır.

H5: Denetim kalitesi ile halka açıklık yüzdesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.

H1, H2, H4 hipotezleri reddedilmiştir. H3 ve H5 hipotezleri kabul edilmiştir.

2.4. Değişkenler

Çalışmada, denetim firmalarına ait şeffaflık raporlarında yer alan ciolar toplanmış ve ortalaması alınmıştır. Denetim fiyatı, denetim kalitesini etkileyen önemli faktörlerden bir tanesidir (Oktay, 2013, s.64-65). Ortalama üzerinde olan bağımsız denetim kuruluşlarının denetimlerinin kaliteli olduğu varsayılarak bu şirketlere 1, diğer şirketlere ise 0 değişkeni atanmıştır. Oluşturulan bu yeni değişken (DenetimKalitesi) araştırma kapsamında Denetim Kalitesini temsil etmektedir. Denetim kuruluşlarının cirosu ise Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayınlanan, bağımsız denetim kuruluşları şeffaflık raporları aracılığı ile bulunmuştur.

Bağımsız değişkenler, bağımsız denetim kalitesini etkileyen faktörler, alanda yapılan çalışmalar baz alarak hazırlanmıştır (Beasley and Petroni, 2001, s.12; Carcello, et al., 2002, s.3; Salleh, et al., 2006, s.56; Mitra, et.al., 2007, s.21). Bu çalışmalara göre bağımsız değişkenler şu şekildedir: Yönetim Kurulu Bağımsızlığı (BağUye), yönetim kurulunda olup icra kurulunda yer almayan yönetici yüzdesini temsil etmektedir

(Adeyemi, vd. 2010, s.12). İcracı olmayan yönetici yüzdesi (İcraOlmayanYön), icra kurulunda yer almamasına rağmen yönetim kurulunda yer alan yöneticilerin şirketteki sahiplik yüzdesini temsil etmektedir (Adeyemi, vd. 2010, s.1). Yönetici sahipliği (AnaOrt), şirkette icracı kurulunda yer alan yönetici sahiplik yüzdesini, CEO ikililiği (Ceoİki) eğer yönetim kurulu başkanı ve genel müdür aynı kişi ise 1 değil ise 0, olarak alınmıştır (Adeyemi, vd. 2010, s.88). Ek olarak araştırma için ana ortaklık payı, icracıların yönetim kurulundaki oranları (İcraKur), şirketin finansal kaldıraç oranı (FinKal), şirketin toplam borçları (TopBorç), toplam aktifleri (TopAkt) değişken olarak alınmıştır (Adeyemi, vd. 2010, s.89).

Bu değişkenlerin yanı sıra yine kaliteyi etkileyen faktörlerden şirketin kaç yıllık geçmişe sahip olduğunu gösteren şirketin yaşı (Yaş), şirketin Bist'te kayıtlı olma süresini gösteren halka açık olma yılı değişkeni (HalkYıl), şirketin halka açıklık yüzdesi değişkeni (HalkAY), denetim komitesinin bulunup bulunmadığını gösteren denetim değişkeni (Denet), denetim komitesinde meslek mensubu olanların yüzdesi değişkeni (Meslek) ve iş karmaşıklığını temsil eden değişken (İşKar) değişkenleri analize dahil edilmiştir (Terzi, vd., 2012 , s.12).

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Değişkenler

No	Değişken	Türü
1	DenetimKalitesi	Kategorik-Bağımlı Değişken
2	TopBorç	Sürekli-Bağımsız Değişken
3	TopAkt	Sürekli-Bağımsız Değişken
4	FinKal	Sürekli-Bağımsız Değişken
5	Yaş	Sürekli-Bağımsız Değişken
6	HalkYıl	Sürekli-Bağımsız Değişken
7	HalkAY	Sürekli-Bağımsız Değişken
8	Meslek	Kategorik-Bağımsız Değişken
9	Denet	Kategorik-Bağımsız Değişken
10	Ceoİki	Kategorik-Bağımsız Değişken
11	AnaOrtPay	Sürekli-Bağımsız Değişken
12	İcraKur	Sürekli-Bağımsız Değişken
13	BağUye	Sürekli-Bağımsız Değişken
14	İşKar	Sürekli-Bağımsız Değişken

Yukarıda yer alan değişkenlerden, ilk değişken olan “Denetim Kalitesi” bağımlı değişken olarak varsayılmış ve bu değişken diğer değişkenler kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Değişkenlere ait açıklamalar aşağıda yer almaktadır:

Denetim Kalitesi: Bağımsız denetim kuruluşlarının kalitesini ölçebilmek için kurumların ciroları incelenmiştir. Tüm denetim şirketlerinin ciroları toplandıktan sonra şirketlerin ciro ortalamaları alınmıştır. Bu ortalamanın üzerinde olan şirketlere 1 altında olan şirketlere ise 0 değeri atanarak bir binary değişken oluşturmuştur. Bu değişken denetim kalitesini temsil etmektedir. Oktay (2013) çalışmasında denetim fiyatının denetim kalitesini etkileyen en önemli faktörlerden birisi olduğunu ortaya koymuştur.

Top Borç: Denetimi yapılan kuruluşun toplam borç kalemi değerini vermektedir. Kurumun toplam borcunun denetim kalitesi ile bağlantılı olup olmadığının ortaya çıkartılabilmesi için kullanılmaktadır. Bağımsız sürekli bir değişkendir.

Top Akt: Kurumun toplam aktiflerinin denetim üzerinde etkisinin olup olmadığının ölçülebilmesi için kurumun toplam aktifleri kalemi alınmıştır. Bu değişken sürekli bağımsız bir değişken olarak modelde kullanılmıştır.

Fin Kal: Şirketlerin büyüklükleri toplam aktiflerine ve borçlarına etki edecektir. Bir şirketin aktifinin büyük olması veya küçük olması onun iyi yönetilip yönetilmediğini tam olarak yansıtmamaktadır. Bu bağlamda şirketlerin borçlarının toplam aktifleri içindeki payının ölçülebilmesi için finansal kaldıraç oranı kullanılmaktadır. Oran, toplam borçların toplam aktiflere bölünmesi ile elde edilmiştir. Bağımsız sürekli bir değişken olarak modelde yer almaktadır.

Yaş: Kurumların yaşının yönetim ve denetim kalitesinde etkili olup olmadığının ölçülebilmesi için kurumların yaşları hesaplanmış ve bu yaşlar modelde bağımsız değişken olarak kullanılmıştır.

Halk Yıl: Kurumların halka arz ettikleri tarihten itibaren günümüze kadar geçen yıl sayısı başka bir deyişle halka arz yaşında modelde kullanılmıştır.

Halk AY: Şirketin halka açıklık oranını göstermektedir. Bu oran kurumun piyasada işlem gören paylarının tüm paylarına oranını vermektedir.

Meslek: Kurumlarda yönetim kurullarının üyelerinin meslek sahibi olup olmadıklarını gösteren değişkendir. Kategorik bir değişken olarak modelde kullanılmaktadır.

Denet: Bu değişken kurumun denetleme kuruluna sahip olup olmadığını gösteren kategorik bir değişkendir.

Ceoliki: Genel müdür ikililiğini gösteren kategorik bir değişken olarak modelde kullanılmaktadır.

AnaOrtPay: Kurumun ana ortaklık payını gösteren değerdir. Sürekli bir değişken olarak modelde yer almaktadır

İcraKur: Yönetim kurulu üyelerinin icrada hangi oranda yer aldığını gösteren bir değerdir.

BağUye: Yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısını veren değişken olarak kullanılmıştır.

İşKar: Bu değişken şirketin alacakları ve stoklarının toplamının toplam aktiflere oranı ile bulunmaktadır. Modelde sürekli bağımsız değişken olarak kullanılmıştır.

2.5. Yöntem Ve Model

Çalışmada yöntem olarak Binary Lojistik Regresyon kullanılmıştır. Bağımlı değişkenin kategorik olması bu yöntemin seçilmesinde etkili bir rol oynamaktadır. Çalışmada kullanılan lojistik regresyon modeli aşağıdaki gibidir.

$$\text{DenetimKalitesi} = \beta_0 + \beta_1 \text{TopAkt} + \beta_2 \text{FinKal} + \beta_3 \text{Yaş} + \beta_4 \text{HalkYıl} + \beta_5 \text{Meslek} + \beta_6 \text{Denet} + \beta_7 \text{Ceoliki} + \beta_8 \text{AnaOrtPay} + \beta_9 \text{İcraKur} + \beta_{10} \text{BağUye} + \beta_{11} \text{İşKar}$$

2.6. Tespitler Ve Değerlendirme

Lojistik regresyon modelinde yer almakta olan değişkenlere ait sonuçlar şu şekildedir.

Step 1		B	S.E.	Wald	Exp(B)	p (Sig.)
	TopAkt	0.05	0.00	0.59	1.00	0.07
	FinKal	0.190	0.325	0.07	3.06	0.560
	Yaş	0.007	0.013	0.23	0.96	0.563
	HalkYıl	0.064	0.020	1.76	1.30	0.001
	AnaOrtPay	2.133	0.698	0.00	1.15	0.715
	İcraKur	-1.104	1.015	0.05	0.32	0.002
	BağUye	-0.405	1.160	1.60	0.00	0.277
	İşKar	-2.265	0.883	0.59	1.00	0.010

Lojistik regresyon modeli aşağıdadır.

$$\text{DenetimKalitesi} = 0.05 \text{TopAkt} + 0.190 \text{FinKal} + 0.007 \text{Yaş} + 0.064 \text{HalkYıl} + 2.133 \text{AnaOrtPay} - 1.104 \text{İcraKur} - 0.405 \text{BağUye} - 2.265 \text{İşKar}$$

Araştırmada kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisi araştırılmıştır. Araştırma için BIST TUM endeksinde işlem gören, finans sektörü dışındaki şirketler üzerinde bir araştırma yapılmıştır.

Denetim kalitesi ile denetim komitesinin varlığı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Yine denetim kalitesi ve halka açıklık yüzdesi arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Buna karşın denetim kalitesi ve yönetim kurulundaki bağımsız üye sayısı arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulunamamıştır. Denetim kalitesi ile icrada görevli olmayan yönetim kurulundaki üye sayısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilememiştir. Son olarak denetim kalitesi ve CEO ikililiği arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmada diğer araştırmalardan farklı olarak bağımsız değişken olan denetim kalitesi 4 büyük denetim şirketi yerine şirket ciroları ile ilişkilendirilmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye’de ilk defa BİST Tüm endeksinde yer alan şirketleri kapsayan bu boyutta veri analizi yapılmıştır. Araştırmada bağımlı değişkenin dışında kullanılan bağımsız değişkenler için literatürden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında kurumsal yönetim uygulamalarının bağımsız denetim kalitesi ile ilişkisi ortaya konulmak istenilmiştir. Bu amaçla kurumsal yönetim uygulamalarını temsil eden bağımsız denetim komitesi varlığı, yönetim kurulu üyelerin niteliklerini kapsayan değişkenler, CEO ikililiği, icra kurulu varlığı gibi değişkenler kullanılmıştır. Öte yandan şirketin finansal durumunu temsil eden finansal kaldıraç oranı, aktifler, pasifler gibi değişkenler kullanılmıştır. Bunlara ek olarak şirketin kuruluşu, halka arz yılı, halka açıklık yüzdesi değişkenleri de çalışmada yer almaktadır. Çalışma kapsamında şirketlerin denetim kalitesi bu 3 farklı kategoride yer alabilecek değişkenler bakımından incelenmiştir. Çalışmada kurulan hipotezler denetim kalitesinin kurumsal yönetim ilkeleri üzerinden kurulmuş ve bu değişkenlerin bağımsız denetim kalitesi ile ilişkileri, pozitif ve negatif yönde etkileri araştırılmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen bulgular literatürdeki diğer çalışmalarla kıyaslandığı zaman bu çalışmada da CEO ikililiği ve yönetici sahipliği denetim kalitesi üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer çalışmalara nazaran icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin denetim kalitesi üzerine etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır. Denetim komitesinin varlığı diğer çalışmaların aksine denetim kalitesine etki eden bir değişken olarak çalışmada öne çıkmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalara ek olarak araştırma sonucunda halka açıklık oranı değişkeni de denetim kalitesi ile anlamlı ve pozitif bir ilişki göstermektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Denetim kalitesi ile kurumsal yönetim kavramlarının, ortaya çıkan problemler ve küreselleşmenin sonucunda oluşan güven probleminin sonrasında Türkiye ve Dünyada gittikçe önem teşkil ettiği görülmektedir. Özellikle son yıllara bakıldığında kurumsal yönetim ve denetim konusunda çok sayıda düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu düzenlemeler daha çok güven algısına ve prestijin korunmasına yönelik olmasıyla birlikte, bir takım standartların da yapılandırıldığı görülmektedir.

Bu çalışmada kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine olan etkileri incelenmektedir. Bu bağlamda kurumsal yönetim endeksinin denetim kalitesine etkilerinin ölçülebilmesi adına Bist Tüm içinde yer almakta olan Kurumsal Yönetim Endeksi içerisinde olan ve olmayanlar olarak iki grup ele alınmaktadır. Ele alınan iki grup üstünden lojistik regresyon modelleri tasarlanarak karşılaştırma yöntemine gidilmiştir. Kurumsal yönetim uygulamalarının denetim kalitesine etkisini ölçebilmek için şirketlere ait finansal veriler kullanılmıştır. Bu model ile kurumsal yönetim notunu etkilemekte olan faktörlerin denetim kalitesine etkisinin incelenmesi için şirketlerin finansal raporları, yönetim yapısı, finansal tabloları ve piyasa verileri kullanılmıştır.

Analiz sonucunda denetim kalitesi ile toplam borç, toplam aktifler, finansal kaldıraç, yaş, halka açıklık yılı, halka açıklık yüzdesi, ana ortaklık payı, icrada görevli yönetim kurulu üyelerinin yüzdesi ve yönetim kurulundaki bağımsız üye yüzdesi arasında ilişki tespit edilmiştir.

Bu ilişki toplam borç, toplam aktifler, finansal kaldıraç, halka açıklık yılı, halka açıklık yüzdesi, ana ortaklık payı değişkenlerinde pozitif yönde iken; yaş, icrada görevli yönetim kurulu üyelerinin yüzdesi ve yönetim kurulundaki bağımsız üye yüzdesi ile negatif yöndedir.

Bu çalışmanın sonucunda denetim kalitesinin kurumsal yönetim ilkeleri ile yakın ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu ilkelerin uygulandığı kitlenin arttırılması finansal denetim kalitesinin bütünüyle artacağını göstermektedir.

Çalışma kapsamında BIST Tüm endeksinde yer alan finans sektörü dışındaki şirketlerin verilerinin kullanılması çalışmanın sınırlılığı olarak gösterilebilir. Verilerine ulaşılabilen ve bağımsız denetime tabi kurumların içerisinde bulunduğu bir örneklem üzerinden yapılan çalışmalar daha farklı sonuçlara ulaşabilir.

Kaynakça

Adeyemi, S. B., Fagbemi, T. O., (2010), Auditquality, Corporate Governance and Firm Characteristics in Nigeria, International Journal of Business and Management, 5(5)

Aktan, Coşkun Can (2005). Kurumsal Şirket Yönetimi, <http://www.sobiadacademy.net/sobem/e-yönetim/kurumsal-yönetim/aktan-kurumsal.pdf>

Beasley, M.S.& Petroni, K.R. (2001). Board independence and audit-firm type. Auditing, 20, 97-114.

Carcello, J. V., Hermanson, D.R., Neal, T.L. & Riley, R.A.J. (2002). Board characteristics and audit fees. Contemporary Accounting Research, 19(3), 365-384.

Kılıç, M., (2009), Kurumsal Yönetim ve Derecelendirmesi: Halka Açık Şirketler İçin Talepsiz Kurumsal Yönetim Derecelendirme Model Önerisi, Doktora Tezi, Eskişehir

Küçüksözen, C., Küçükkocaoğlu, G., (2005), Kurumsal Şirket Yönetiminde Finansal Bilginin Rolü, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı: 16

Mitra, S., Hossain, M. & Deis, D.R. (2007). The empirical relationship between ownership characteristics and audit fees. Rev Quant Finance Acc, 28, 257-285.

Oktay S., (2013) Bağımsız Denetim Etkinliğinin Arttırılmasında, Denetim Hizmetinde Kalite Ve Kalite Kontrol: ABD Düzenlemeleri, Maliye Finans Yazıları, Sayı:100.

Salleh, Z., Stewart, J. & Manson, S.(2006). The impact of board composition and ethnicity on audit quality: evidence from Malaysian companies. Malaysian Accounting Review, 5(2), 61-83.

SPK (Sermaye Piyasası Kurulu)., (2005), Kurumsal Yönetim İlkeleri, Ankara, <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf>

Terzi S., Şen, Kıymetli, İ., Solak, B., (2014), Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Denetim Kalitesine Etkisi: Borsa İstanbul'da Ampirik Bir Araştırma, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 10, Sayı 23

TÜSİAD, (2000), Kurumsal Yönetim İlkeleri, Yayın No: TÜSİAD-T/2000-06-285.

www.ifc.org